

ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА МВФ CURRENCY RELATIONS OF UKRAINE AND IMF

У статті визначено правові основи та напрями співпраці України з Міжнародним валютним фондом, розкрито значення та роль кредитів фонду цієї інституції в умовах проведення в Україні економічних та соціальних реформ, виходу з економічної, фінансово-банківської та валютної криз. Детально проаналізовано доцільність співпраці України з Міжнародним валютним фондом та розглянуто хронологію відносин країни з МВФ. Розглянуто умови надання траншів МВФ за системою stand-by для України та їх вплив на її економіку. Досліджено переваги і недоліки співпраці нашої держави із цією фінансовою організацією та можливі результати впливу на економіку під час кредитування у майбутньому. Обґрунтовано необхідність подальшого розвитку співпраці України з Міжнародним валютним фондом у контексті реформування економіки, фінансової та банківської систем, соціальної сфери.

Ключові слова: міжнародний валютний фонд (МВФ), міжнародне кредитування, державний борг, валютні відносини, фінансове становище, кредит стенд-бай, механізм розширеного кредитування.

В статье определены правовые основы и направления сотрудничества Украины с Международным валютным фондом, раскрыты значение и роль кредитов фонда этого института в условиях проведения в Украине экономических и социальных реформ, выхода из экономического, финансово-банковского и валютного кризисов. Подробно проанализирована целесообразность сотрудничества Украины с Международным валютным фондом и рассмотрена хронология отношений страны с МВФ. Рассмотрены условия предоставления траншей МВФ по системе stand-by для Украины

и их влияние на ее экономику. Исследованы преимущества и недостатки сотрудничества нашего государства с этой финансовой организацией и возможные результаты воздействия на экономику при кредитовании в будущем. Обоснована необходимость дальнейшего развития сотрудничества Украины с Международным валютным фондом в контексте реформирования экономики, финансовой и банковской систем, социальной сферы.

Ключевые слова: международный валютный фонд (МВФ), международное кредитование, государственный долг, валютные отношения, финансовое положение, кредит стенд-бай, механизм расширенного кредитования.

The article has defined the legal framework and directions of cooperation of Ukraine with the International Monetary Fund. The value and the role of loans of the International Monetary Fund in Ukraine under conditions of the economic and social reforms to overcome the economic, financial, banking, and currency crises are disclosed. Also, detailed analysis of expediency of Ukraine's cooperation with the IMF and countries considered chronology of relations with the IMF. Specifically, the article discusses the terms of the tranches IMF stand-by system for Ukraine and its impact on its economy. The possible results of their impact on the economy on credit conditions in future are investigated. The need for further development of cooperation between Ukraine and the International Monetary Fund in the context of reforming the economy, financial and banking systems, social services is substantiated.

Key words: International Monetary Fund (IMF), international loans, government debt, currency, financial condition, credit stand-by, mechanism of extended credit.

УДК 339:5(477)(045)

Богацька Н.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та міжнародних відносин
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету

Постановка проблеми. Сучасний стан економічного розвитку України пов'язаний зі значними проблемами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Внаслідок фінансово-економічної кризи досить помітними стали проблеми, пов'язані зі зниженням платіжного балансу, зниженням ВВП, девальвацією національної валюти, значним скороченням сировинних доходів, також сюди варто віднести стрімке падіння індексу промислового розвитку, зростання інфляції, масове безробіття, відсутність соціальних гарантій, крах банківської сфери та ін. Зокрема, усі вищезазначені фактори посилено й політичною нестабільністю у зв'язку з тимчасовою втратою контролю над східною частиною країни та АРК у поєднанні з різким зростанням витрат бюджету, визначеним необхідністю збільшення фінансування оборони країни.

Для уникнення дефолту Україна звернулася за допомогою до міжнародних фінансових організацій, зокрема до Міжнародного валютного фонду (МВФ). Своєю чергою, залучення коштів від МВФ

має неоднозначний вплив як на економіку, так і на політичний стан країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливе значення щодо взаємодії та співпраці України з міжнародним валютним фондом мають праці таких вітчизняних науковців, як В. Андрійчук, І. Балік, І. Білорус, Л. Гришина, П. Карась, В. Колосова, О. Мозговий, а також зарубіжних учених, серед яких: Л. Ерхард, Л. Бальцерович, Дж. Вільямсон, Р. Мандела, А. Зіденберг, Т. Кілік та ін.

Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених співробітництву України з МВФ, це питання потребує подальшого вивчення, аналізу, систематизації подій для визначення найбільш раціональних шляхів розвитку співпраці нашої країни з МВФ.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні ключових аспектів співпраці України та МВФ, визначенні головних переваг та можливих наслідків подальшої співпраці, а також в аналізі валютних відносин України та МВФ.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах економічної інтеграції одними з найбільш впливових сил на світовій економічній арені виступають міжнародні валютно-фінансові організації (МВФО), що започатковані розвиненими країнами світу для сприяння розвитку та стабілізації світової економіки у цілому та окремих країн зокрема. Сьогодні вони фактично перетворюються на провідну рушійну силу потужних глобалізаційних процесів.

Ставши членом МВФ у 1992 р., Україна водночас увійшла до структури Світового банку. Валютну готівку за членство України в банку на суму 7,9 млн. дол. США внесли Нідерланди, що є країною – опікуном нашої держави у цій банківській структурі. Нині МВФ є найголовнішим фінансовим партнером України. Починаючи з 1994 р. Україна отримує від МВФ кредити за програмою Stand-by, частина коштів яких була спрямована на фінансування дефіциту платіжного та торговельного балансів, а також поповнення золотовалютних резервів країни.

Основними цілями співробітництва з МВФ є стабілізація української фінансової системи, проведення структурних реформ та створення підґрунтя для сталого економічного зростання [1, с. 281].

Фонд допомагає Україні поновити свою фінансову спроможність, орієнтуючи, як найбільш ефективно впроваджувати програму реформ.

Також співпраця з Міжнародним валютним фондом на сучасному етапі відкриває можливості для залучення фінансування від інших міжнародних фінансових установ (Світовий банк, ЄБРР, ЄІБ та ін.) та урядів інших держав, у тому числі США, ЄС, Німеччини, Канади, Японії тощо.

Також варто зазначити, що 16 вересня 2016 р. Україні було надано черговий, третій, транш від МВФ в розмірі 1 млрд. дол. Транш був наданий у рамках програми розширеного фінансування МВФ загальною сумою у 17,5 млрд. дол. Цей транш дав можливість отримати 1 млрд. дол. кредитних гарантій від США, а також 600 млн. євро кредиту від ЄС та іншу підтримку від міжнародних партнерів.

Нинішні кредити МВФ сприяють Україні у відновленні економіки та створенні умов для самодостатнього розвитку після завершення поточної програми, оскільки головними умовами під час надання кредиту було таке:

- відсоткова ставка становить 3% річних;
- ставка одноразової комісії (за резервування коштів) – 0,15% (повертається пропорційно сумі отриманих коштів);
- ставка сервісного збору – 0,5% від суми траншу.

Отже, аналізуючи вищезазначені показники, можна зробити висновки, що співпраця України

Таблиця 1

Хронологія відносин України та МВФ [3]

Етапи програми	Транш і цілі програми
1-й етап: 1994–1995 рр.	Програма системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ (763,1 млн. дол. США.), метою якої була підтримка платіжного балансу України.
2-й етап: 1995–1998 рр.	Трирічна програма Stand-by, загальна сума кредиту на 1318,2 млн. СПЗ. (1 935 млн. дол. США.), метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.
3-й етап: 1998–2002 рр.	Програма розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility), яка передбачала надання кредиту в обсязі 2,6 млрд. дол. США. У рамках цієї Програми EFF Україна отримала 1193,0 млн. СПЗ (1.591,0 млн. дол. США.), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України.
4-й етап: 2002–2008 рр.	Співпраця на безкредитній основі в рамках річної програми «Попереджувальний стенд-бай», яка надавала можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит у сумі, еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України), у разі погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни.
5-й етап: 2008–2013 рр.	Нова дворічна програма співробітництва Stand-by загальним обсягом у 802% від квоти України в МВФ, або 11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд. дол. США). 3 млрд. СПЗ були в терміновому порядку зараховані до золотовалютних резервів Національного банку України.
6-й етап: 2014–2015 рр.	Нова позики Stand-by обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). У рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але влітку 2014 р. макроекономічні показники було значно відкореговано через розгортання в Україні масштабної економічної кризи. 11 березня 2015 р. МВФ ухвалив заміну програми Stand-by на нову, чотирирічну, програму «Механізм розширеного фінансування» (Extended Fund Facility). Перший транш обсягом 5 млрд. дол. США за новою програмою було отримано одразу після її ухвалення. Надання другого траншу обсягом 1,7 млрд. дол. США (що було повністю спрямовано на поповнення резервів Національного банку) було ухвалено Радою директорів МВФ 31 липня 2015 р.
7-й етап: 2015–2017 рр.	Згідно з даними проведеного меморандуму, Україна протягом усього 2017 р. може отримати від МВФ 5,4 млрд. дол.

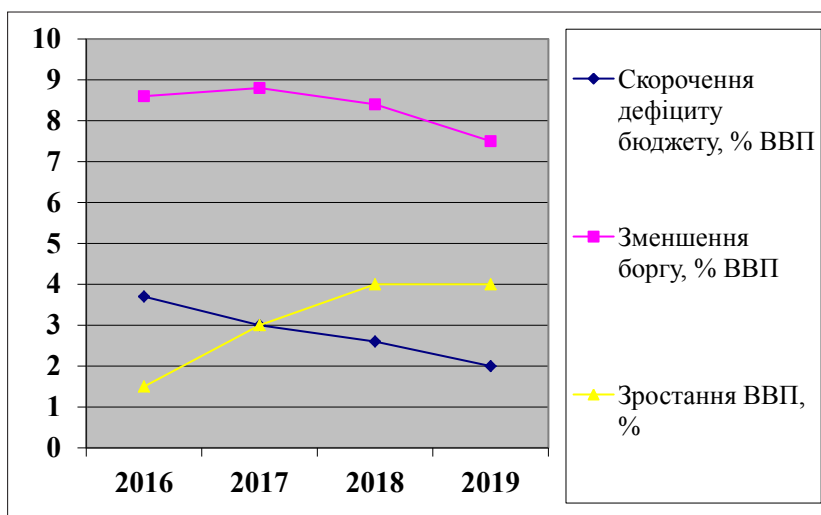

Рис. 1. Економічні результати реформування у рамках програми МВФ для України

Джерело: складено автором за [3]

а МВФ є важливою для економічного розвитку нашої держави, оскільки протягом наступних років прогнозуються підвищення росту ВВП, а також поступове зменшення зовнішнього боргу країни та скорочення дефіциту бюджету. Також після завершення програми МВФ економіка України може зростати без підтримки донорів.

Загалом Україна є другим після Греції найбільшим боржником Міжнародного валютного фонду. З урахуванням щойно отриманого траншу борг України перед МВФ становить 11,5 млрд. дол., МВФ утримує близько 15% державного та гарантованого державою боргу України.

Аналізуючи співпрацю України з МВФ, основні положення полягають у:

- відновленні стабільності та довіри у фінансовому секторі шляхом стабілізації банківської системи через виважене надання Національним банком ліквідності під забезпечення заставою і моніторинг стану ліквідності банків;

- зміцненні регуляторної та наглядової бази, оновленні і реалізації стратегії врегулювання банків за рахунок скорочення обсягів кредитування пов'язаних осіб;

- рекапіталізації та врегулюванні банків, а також посиленні системи корпоративного управління і фінансових показників у державних банках;

- запровадженні ефективної грошово-кредитної політики для стабілізації гривні, зниження інфляції, наповнення золотовалютних резервів;

- зміцненні державних фінансів та скороченні державних витрат для регулювання державного боргу [4].

Аналізуючи всі вищеперераховані фактори, у майбутньому очікується підвищення реального ВВП на 2,7% через незначне, однак усе ж таки підвищення курсу національної валюти, вста-

новлення на фіксованому рівні тарифів на газ і опалення. Очікується, що підвищення валютного курсу призведе до зменшення зовнішнього боргу до 27,4% ВВП.

Вагомим негативним моментом в економіці країни є посилення інфляційного тиску. Згідно з даними МВФ, рівень інфляції у кінці 2017 р. становив 22%, що призведе до підвищення цін на основні продукти споживання і зниження ділової активності. Уряду необхідно зосередитися на перебудові бюджетної політики, насамперед цілеспрямованому витрачання залучених коштів на розвиток реального сектору економіки [5].

Таким чином, Україні варто прийняти низку рішень, що будуть спрямовані передусім на підвищення рівня співпраці у відносинах із Міжнародним валютним фондом для забезпечення можливості продовження кредитної програми та реструктуризації боргу України перед МВФ [6].

Для цього необхідно приділити більше уваги не лише виконанню програми економічних дій, узгодженої з МВФ, та забезпеченню її сприйняття державними установами як плану заходів, які потрібні не тільки для отримання кредитів, а й для реального реформування економічної системи країни, для розвитку відносин із МВФ стосовно інших напрямів діяльності цієї міжнародної організації.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, аналізуючи все вищезазначене, необхідно зробити висновки, що подальша співпраця України з Міжнародним валютним фондом повинна базуватися на проведенні глибоких структурних реформ для поліпшення внутрішньої та зовнішньої стабільності, послаблення девальвації гривні, покриття дефіциту бюджету.

Загалом майбутня співпраця з МВФ є важливою з погляду збереження належного іміджу

країни, який сприятиме підвищенню кредитного рейтингу на світових фінансових ринках та збереженню привабливості для іноземних інвесторів.

Отже, на розвиток національної економіки будуть негативно впливати як масштабна співпраця з МВФ, так і розрив відносин із ним, оскільки відмова від позик негативно відзначиться на стабільності української економіки, а отримання кредиту, своєю чергою, призводить до підвищення тарифів і скорочення соціальних витрат може призвести до посилення соціальної напруженості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Міжнародний валютний фонд у контексті співпраці з Україною: сучасний стан, ризики, перспективи / І.В. Фурман, А.О. Підгірняк, Я.С. Паламар. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки». 2013. № 4(81). С. 275–285.
2. Савлук М.І. Гроші та кредит. URL: <http://readbookz.com/book/108/2808.html>.
3. Історія співробітництва України та МВФ. URL: http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne_spivrobitnictvo.
4. Бандерс В.М., Богацька Н.М. Проблеми розвитку вітчизняного підприємницького сектору в умовах глобалізації. Економічна теорія та історія економічної думки. 2016. С. 38.
5. Михайлик О.М. Особливості міжнародного кредитування МВФ. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/5>.
6. Богацька Н.М. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Економіка та суспільство. 2017. Вип. 10. С. 28–31. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/6.pdf.

REFERENCES:

1. Furman I.V. (2013) "International Monetary Fund in the context of cooperation with Ukraine: current state, risks, prospects", Collection of scientific works of VNAU. no. 4(81). – pp.275-285. (in Ukrainian)
2. Savluk M.I. (2006) "Money and credit", available at: <http://readbookz.com/book/108/2808.html>. (Accessed April 5 2018)
3. History of cooperation between Ukraine and the IMF [Online]. – available at: http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne_spivrobitnictvo (Accessed April 5 2018)
4. Banders V. M., Bogatska N. M. (2016) "Problems of development of the domestic business sector in the conditions of globalization", Economic theory and history of economic thought, pp. 38. (in Ukrainian)
5. Mykhailik O.M. () "Features of IMF international lending" [Online]. – available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/5> (Accessed April 5 2018)
6. Bogatska N.M. (2017), "Analysis of attraction of direct foreign investments into the economy of Ukraine", Ekonomika i suspil'stvo, [Online], no. 10, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/6.pdf (Accessed April 5 2018)

Bogatska N.M.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Economics and International Relations,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics

CURRENCY RELATIONS OF UKRAINE AND IMF

The article has defined the legal framework and directions of cooperation of Ukraine with the International Monetary Fund. The value and the role of loans of the International Monetary Fund in Ukraine under conditions of the economic and social reforms to overcome the economic, financial, banking, and currency crises are disclosed. Also, detailed analysis of expediency of Ukraine's cooperation with the IMF and countries considered chronology of relations with the IMF. Specifically, the article discusses the terms of the tranches IMF stand-by system for Ukraine and its impact on its economy. Provided substantiated consequences tranches during the crisis and the possible consequences for the economy with further lending. In general, the IMF in the context of cooperation with Ukraine becomes meaningful to the achievement of stabilization policy. Among the primary reasons for this, a recession, the need for structural reforms of financial market immaturity and others can be called. The article analysed in detail the implications of this collaboration and presented proposals for their development. Determined the effects of loans to the International Monetary Fund Ukraine in various stages of cooperation. Advantages and disadvantages of cooperation of our country with this international financial organization are determined. The possible results of their impact on the economy on credit conditions in future are investigated. The need for further development of cooperation between Ukraine and the International Monetary Fund in the context of reforming the economy, financial and banking systems, and social services is substantiated.